

više nam je poznata: on je **ново** shvatio kao vlastitu dužnost, kao dug koji mu je dopao vlastitim uspjehom, i zato se nepodrozrivo primiče općem, standardnom, istom samo nešto drukčijem, zato dovodi u pitanje svoju stvaralačku slobodu, onu potkožnu i duboku, koja vlada izvan okvira stilske gramatike.

Opasnost ulaženja u »stil« — pod čim mislimo na približan zbir upotrebljivanih sredstava, postupaka i efekata — upravo je u onom što najlakše i privučte: u pripremljenosti sugestivnog primjera, u gotovosti i izvjesnosti, u zacrtanosti puta na kojem umjetnikova mašta malo stvara a mnogo reproducira, proširuje i umnožava; opasnost je, s druge strane, u podređivanju sudbine vlastitog likovnog jezika mijenama koje hirovito gospodare medijem stila. Šutejeva crno-bijela polja, polukugle i kugle, to je jezik stila. Šutej njime vlada umješno i često uspješno; dobar namjesnik u osvojenoj pokrajini.

Šutej je umjetnik koga valja ohrabriti na patnju sustezanja i odricanja. S talentom koji ima, s osjetljivošću koja je neosporna, s tom gladi promatranja — pojava koje ga fasciniraju — kroz fino brušena ogledala, s beskrajno malog i s beskrajnog velikog horizonta materije, sa zalogom sigurnih početaka, Šutej ima još uvijek gotovo sve šanse da prebrodi pličinu općenitosti koja ga sada iskušava i da se zaputi vlastitoj zrelosti. Zahtjevi koje preda nj postavljamo, istina, maksimalni su. Ali ni njegov ulog nije ništa manji.

retrospekti vna izložba branislava deškovića

galerija umjetnina
split
6/30. 11. 1966.

duško kečkemet

Posmrtna izložba Branislava Deškovića, priređena u Splitu godine 1940, nedugo nakon umjetnikove tragične smrti u Vrapču, predstavljala je njegovu retrospektivu, ali je u prvom redu značila uočavanje

Deškovićeve neospornog talenta i postavljanje njegova opusa u okvire naše opće likovne umjetnosti. Tada je još trebalo dokazivati da je taj čudak, ljubitelj konja i pasa, bio zaista i velik umjetnik, jedan od najznačajnijih naših suvremenih kipara.

Sada, četvrt stoljeća nakon odavanja prvog javnog priznanja cijelom Deškovićeve stvaranju, bila je potrebna ova retrospektiva, ne da iko-ga uvjerava u Deškovićeve talent, jer je taj već fiksiran u svim pregledima naše likovne umjetnosti, nego da se sakupe njegova djela malih dimenzija, koja su se već počela dijelom rasipati i gubiti, a dijelom umnožavati nekontrolirano odljevi-ma često sumnjive kvalitete. Bila je potrebna da se iz ove distance, bez ikakvih predrasuda i osobnih nesuglasica, analizira gotovo cijeli neveliki opus toga kipara, i to današnjim kriterijem vrednovanja, koji će i neka nekada nepriznata Deškovićeve djela, osobito ona s naglašenom idejnom i likovnom patetikom iz razdoblja prvoga svjetskog rata, i ona u hladnijoj stilizaciji koja se udaljila od prvotnog impresionizma iz posljednje faze stvaranja — pravilnije i pozitivnije ocijeniti.

Iako ova izložba nije pružila mnogo novoga i nepoznatoga u Deškovićeve opusu, osobito nakon došadašnjih priloga C. Fiskovića i Č. Čičin-Šaina, pridonijela je da u Deškovićevoj figuri, za našu noviju generaciju danas već legendarnoj, uočimo stvarne likovne vrijednosti, da otkrijemo »suvremenost«, da ovom memorijalnom izložbom evociramo Deškovićeve lik i djelo, i napokon da mu njegov grad još jednom oda zasluženu počast.

Retrospektivna izložba Branka Deškovića priređena je kao jedna od retrospektiva kakve splitska Galerija umjetnina povremeno organizira. Izložbu su organizirali dr Kruno Prijatelj i Marija Tripković u prostorijama Galerije umjetnina. Sakupljeni su svi značajniji Deškovićeve radovi do kojih se moglo doći, ukupno oko trideset skulptura u

gipsu i bronzi, a uz to i fotografije nekih radova. Neka djela izložena na posmrtnoj izložbi u Splitu god. 1940. već su izgubljena, a skulpture s idejno-političkom notom, likovno nastale pod plodnim utjecajem Bourdellove monumentalne plastike, i danas su nam ostale poznate tek po slabim reprodukcijama.

Poseban je užitek vidjeti na okupu desetak Deškovićevih skulptura pasa i konja, djela koja još nisu nadmašena u našoj animalistici, a vjerojatno uskoro neće ni biti, jer je malo koji umjetnik, i u granicama svjetske umjetnosti, tako dobro poznavao »psihu« pasa i konja, koji su bili njegova najveća ljubav i njegova opsesija. Dešković, strastveni lovac i jahač, prikazao je te životinje ne kao indiferentne modele, već kao što bi drugi umjetnik portretirao najintimnije svoje prijatelje; stoga iz njih, iz njihovih pokreta ili stavova izbija jedan poseban nerv, posebna neposrednost i uvjerljivost, a od nelikovne narativnosti spašavao ih je uvijek kiparov izraziti talent.

Ostaje ipak jedno pitanje otvoreno, osobito nakon nužno potrebne revalorizacije nekih njegovih »burdelovskih« skulptura: bi li za Deškovića, poteklog iz tradicionalne sredine bračkih kamenara, bilo pozitivnije da se nije toliko zagrijao krhkim i »momentanim« Rodinovima i Trubeckojevim impresionizmom, odnosno da se, kao mladi Meštrović, ranije oslobodio tog pravca i u Bourdellu našao svoju adekvatniju likovnu inspiraciju. Možda bi nas u tom slučaju lišio dragocjenih tako intimnih i neposrednih životinjskih figurica, ali možda bi nam zato poklonio monumentalnije i volumenom čvršće skulpture, poput onih nastalih u Meštrovićevim atelijerima.

Deškovićev zanimljivi lik i njegovo kratkotrajno umjetničko stvaranje nisu još potpuno osvijetljeni i još čekaju strpljive istraživače. Jednako tako naše društvo čeka i monografiju toga tragičnog umjetnika, jedne od tako čestih tragičnih pojava u našoj umjetnosti.

suvremena francuska tapiserija

muzej za umjetnost i obrt
zagreb
prosinac 1966.

ivo babiđ

Interes suvremenog umjetnika za tapiseriju može se objasniti općim težnjama suvremene umjetnosti da bude što bliže životu, pokušavajući se otrgnuti ezoteričnosti, sivilu galerija, privatnih kolekcija; teži se ponovnom povezivanju slikarstva,